

2. Хвостов В.М. История римского права. Пособие к лекціям. – Издание п'яток, испраленное и дополненное. – М., 1910. – 464 с.
3. Харитонов Е.О., Очерки сравнительного правоведения : традиции частного (гражданського) права в Европе / Е.О. Харитонов, С.И. Харитонova. – Одеса: Феникс, 2013. – 642 с.
4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: Zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-11

Андронов Ігор Володимирович

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ВИМОГИ, ЩО ПРЕД'ЯВЛЯЮТЬСЯ ДО СУДОВИХ РІШЕНЬ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ПИТАННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ

Неодмінною умовою правосудності акта, що виходить від органів судової влади, є його відповідність всім вимогам, що до нього пред'являються, з огляду на ті завдання, які він призваний вирішувати.

С.К. Загайнова вказує наступні чинники, що пояснюють встановлення вимог до судових рішень.

По-перше, наявність таких вимог є невід'ємним атрибутом процесуальної форми, у якій протікає вся діяльність із розгляду та вирішення цивільних справ як у рамках цивільного, так і в рамках арбітражного процесу. Оскільки характерною рисою процесуальної форми є детальна правова регламентація, процесуальна форма судових актів, вимоги, що до них пред'являються, повинні міститися у процесуальних кодексах.

По-друге, наявність установлених в законі вимог, що пред'являються до судових актів, сприяє підвищенню авторитету судової влади, свідчить про досконалість процесуальної форми, формує поважне ставлення до суду, судової влади, чинить виховний вплив на громадян та організації. Ці вимоги публічно відображаються у процесуальних кодексах та є дисциплінуючим чинником для суддів при здійсненні правосуддя. Відображення підсумків розгляду та вирішення цивільних справ у судових актах, що не відповідають встановленим законом вимогам, неприпустимо і є підставою для скасування або зміни судового акту.

По-третє, встановлення у законі єдиних вимог, що пред'являються до судових актів, дозволяє особам, які беруть участь у справі, оцінити діяльність суду при розгляді конкретної цивільної справи, зіставивши винесені судові акти у конкретній справі з вимогами, які пред'являються законом. У випадку якщо особи, які беруть участь у справі, дійдуть висновку, що винесений судовий акт не відповідає пред'явленим вимогам, вони мають право на його оскарження. Таким чином, наявність установлених в законі вимог, що пред'являються до судових актів, є гарантією права на справедливий судовий розгляд.

По-четверте, наявність у законі єдиних вимог, що пред'являються до судових актів, є критеріями для перевірки та перегляду судових актів вищестоящими інстанціями. При оскарженні судового акту суди перевірочних інстанцій повинні мати чітке уявлення про вимоги, на відповідність яким перевіряються винесені судові акти [1, с. 51-52].

До вищевказаного слід додати, що наявність таких вимог впливає й на правосвідомість судді, створюючи для нього еталонний зразок акту правосуддя, до якого повинен прагнути кожний суддя, вдосконалюючи власну професійну майстерність в процесі розгляду та вирішення цивільних справ. Це, в свою чергу, впливає на рівень судового захисту прав та свобод громадян в цілому, підвищує якість індивідуального правового регулювання суспільних відносин та рівень правопорядку в державі.

В процесуальній літературі фактично залишається поза увагою науковців питання про те, що собою представляють вимоги до судових рішень як юридична категорія, оскільки вся увага дослідників, як правило, сконцентрована на змісті окремих вимог. Втім докладний аналіз сутності вимог до судових рішень неможливий без з'ясування відповіді на питання про те, що ці вимоги собою представляють в цілому, як юридичне явище.

В.Н. Щеглов, критикуючи визначення вимоги законності судового рішення, надане М.Г. Авдюковим, зазначав, що законність – це якість або стан судового рішення, а не дія чи дотримання, як стверджував М.Г. Авдюков [2, с. 7]. Подібним чином до визначення вимоги законності підходили й деякі більш

пізні дослідники. Наприклад, М.Й. Штефан визначав законність як якісний стан рішення [3, с. 408], В.В. Комаров та П.І. Радченко – як одну із головних рис рішення суду [4, с. 507]. Отже вказані науковці відповідні вимоги до судового рішення розглядають як певну якісну характеристику, стан, рису (тобто ознаку) рішення. Втім рішення набуває всіх властивих йому характеристик саме внаслідок вмілого використання суддею правил юридичної (правозастосовної) техніки складання цього важливого юридичного акту-документу.

Серед значень слова «вимоги», що надається в словнику української мови, даний термін означає: «норми, правила, яким хто-, що-небудь повинні підлягати» [5, с. 434]. Тобто у наведеному вище значенні, враховуючи той факт, що правила складання будь-яких правових актів, в тому числі правозастосовних актів, відносять до юридичної техніки [6, с. 103], вимоги до судового рішення слід розглядати як систему певних техніко-юридичних прийомів, правил, стандартів, які повинні застосовуватись при ухваленні рішення з метою досягнення його цілей як акту правосуддя (яким повинно відповідати кожне рішення, і на відповідність яким кожне рішення можна перевірити). Вказані правила (стандарты) стосуються як змісту судового рішення, так і його процесуальної форми. Тому в юридичній літературі вимоги, що пред'являються до судових рішень, прийнято поділяти на дві групи:

- 1) вимоги, що стосуються змісту судового рішення;
- 2) вимоги, що пред'являються до форми судового рішення.

До першої групи (вимог, що стосуються змісту судового рішення) відносять законність, обґрунтованість, повноту (вичерпний характер), визначеність та безумовність, переконливість та достовірність судового рішення [7, с. 114].

Т.Т. Алієв та І.І. Жевак пропонують вимоги, що пред'являються до форми судових рішень, поділяти також на дві групи:

- 1) вимоги, що застосовуються до стилю викладення судового акту (офіційність, доречність, точність, економічність, сучасність і правильність стилю, логічність, системність викладення, ясність викладення постанови, етичність викладення;

2) вимоги, що пред'являються до структури судового акту (наявність певних частин судового акта – вступної, описової, мотивувальної та резолютивної, – тобто структури судового акта за частинами, встановленими законом) [8, с. 109].

Дещо інший критерій класифікації вимог, що пред'являються до судових рішень, пропонують М. Цуркан та В. Перепелюк. Вони виділяють наступні групи вимог до судових рішень:

- 1) правові вимоги: законність, обґрунтованість, категоричність;
- 2) логічні вимоги: послідовність та логічність викладу, відображення причинно-наслідкових зв'язків в межах речення чи в повному тексті;
- 3) композиційні вимоги, пов'язані з чітким поділом рішення та інформації, що у ньому міститься, на частини;
- 4) мовностилістичні вимоги: грамотне використання термінів, дотримання офіційно-ділового стилю тощо [9, с. 14-20].

Однак, по суті, остання класифікація принципово не відрізняється від попередньої, та є її певною варіацією, оскільки перша з чотирьох наявних у ній груп вимог стосується змісту судового рішення, а друга, третя та четверта – його форми (текстуального вираження).

Не заперечуючи проти наукової цінності вищевказаних класифікацій, слід зауважити, що вони не враховують той факт, що судові рішення викладаються у різних формах, до кожної з яких законом пред'являються різні вимоги, а отже не дають змоги побудувати чіткої системи вимог до судових рішень, яка б давала змогу всебічно охарактеризувати даний акт правосуддя.

Тому в першу чергу вимоги, що пред'являються до судових рішень, необхідно поділяти на дві групи: загальні, тобто ті, що пред'являються до всіх актів правосуддя у цивільному процесі (наприклад, законність та обґрунтованість, які повинні бути властиві кожному правозастосовному акту, а отже і кожному акту правосуддя, незалежно від форми їх вираження), та спеціальні – ті, що пред'являються лише до окремих видів (форм) судових рішень та викликані їх особливостями.

Як загальні, так і спеціальні вимоги, в свою чергу, можна поділити також на дві групи: вимоги до змісту рішення та вимоги до форми (тексту) рішення.

Вимоги, що стосуються змісту судового рішення, пред'являються до нього, як до правозастосовного акту, а вимоги до форми характеризують судове рішення як процесуальний документ.

Вимоги, що пред'являються до судового рішення як правозастосовного акту, відображають сам процес правозастосовної діяльності суду під час ухвалення рішення: встановлення обставин справи та застосування до них норми закону. У зв'язку із цим до таких вимог відносяться законність та обґрунтованість.

Таким чином, до загальних вимог, що пред'являються до змісту рішення, слід відносити такі: законність, обґрунтованість.

Загальні вимоги до форми (тексту) рішення: ясність, точність, структурованість, логічність, етичність, визначеність (категоричність), безумовність, викладення державною мовою з дотриманням офіційно-ділового стилю.

Перелік спеціальних вимог (як до змісту рішення так і до його форми) визначається окремо для кожного з форм судових рішень, визначених у ст.ст. 95 та 208 ЦПК України, та характеризує їх особливості (наприклад, судовий наказ, будучи особливою формою судового рішення, окрім вимог, що містяться у ЦПК України, та властиві йому як акту правосуддя, повинен ще й відповідати вимогам, що пред'являються до нього як до виконавчого документа та передбачені Законом України «Про виконавче провадження»).

Література:

1. Загайнова С.К. О требованиях, предъявляемых к судебному решению в гражданском и арбитражном процессе / С.К. Загайнова // Закон. – 2007. – № 11. – С. 51-60.
2. Щеглов В.Н. Законность и обоснованность судебного решения по гражданско-правовому спору / В.Н. Щеглов. – Новосибирск, 1958. – 94 с.
3. Штефан М.Й. Цивільне процесуальне право України: Академічний курс: Підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл / М.Й. Штефан. – К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. – 624 с.
4. Позовне провадження: Монографія / В.В. Комаров, Д.Д. Луспеник, П.І. Радченко; за ред. В.В. Комарова – Х.: Право, 2011. – 552 с.

5. Словник української мови: в 11 томах / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – К.: Наукова думка, (1970-1980). – Том 1, 1970.
6. Легка О.В. Юридична техніка законодавчих та правозастосовних актів / О.В. Легка // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2012. – № 1. – С. 101-107.
7. Маняк Н.И. К дискуссии о требованиях к судебному решению / Н.И. Маняк // Современное право. – 2012. – №1. – С. 112-117.
8. Алиев Т.Т., Жевак И.И. Понятие и виды требований, предъявляемых к решению суда первой инстанции в гражданском производстве / Т.Т. Алиев, И.И. Жевак // Современное право. – 2012. – № 8. – С. 107-111.
9. Цуркан М., Перепелюк В. Юридична та логічна виваженість і мовна досконалість судового рішення – запорука його правосудності / М. Цуркан, В. Перепелюк // Вісник Вищого адміністративного суду України. – 2009. – № 3. – С. 13-21.

Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»,*

**ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СТОРІН ДОГОВОРУ ПРО НАДАННЯ
СПОЖИВЧОГО КРЕДИТУ В УКРАЇНІ ТА ПОЛЬЩІ**

Закон України «Про споживче кредитування» був прийнятий 15 жовтня 2016 року, основною метою якого є захист прав та законних інтересів кредиторів та позичальників (споживачів), включаючи забезпечення сприятливих умов для розвитку економіки нашої держави, створення належного конкурентного середовища на ринках фінансових послуг та підвищення довіри до нього. Прийняття даного Закону є одним із проявів до виконання зобов'язання за Угодою про асоціацію з Європейським союзом, де як раз у додатку до Угоди, необхідно є імплементація норм законодавства Європейського Союзу відносно споживчого кредитування.

Згідно даного закону, під споживчим кредитом розуміється надання грошових коштів споживачу для задоволення його власних потреб, які не пов'язані з підприємницькою діяльністю, виконанням обов'язків найманого працівника або незалежною професійною діяльністю, на придбання ним товарів у тому числі робіт та послуг.

Законодавець чітко регламентує сторін даного договору та обмежує коло осіб, які можуть бути споживачами, це – фізична особа, яка уклала або має